

26.9x32.62	31	2	עמוד	כותרת	מעריב - כותרת	08/10/2010	24440434-5
עמותת טבקה טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה - 28440							

בפינת רחוב בצפת עומדים  
מדי יום עשרות עולים יוצאי  
אתיופיה מובטלים ■ תושבי  
האזור שמחפשים לנצל כוח  
עבודה זול אוספים אותם  
לעבודות מזדמנות ■ לפעמים  
הם אפילו לא משלמים להם  
שכר ■ יובל גורן, עמ' 2



בדרך לעבודה. פועלים מחפשים פרנסה ליד מרכז הקליטה, אתמול בצפת צילום: חמד אלמקת

# שוק העבדים בעיר המקובלים

ישראל 2010: כך הפך הרחוב שליד מרכז הקליטה בצפת לשוק עבדים

# עולים, עבדים



עמדת המתנה. העולים מחכים בצד הכביש לכל תושב שזקוק לכוח עבודה זול, אתמול צילום: חמד אלמקת

26.09x26.95	32	עמוד 2	כותרת	מַעְרִיב -	08/10/2010	24440474-9
עמותת טבקה טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה - 28440						

# הם עומדים לצד הכביש, שעות ארוכות בשמש הקופחת, וממתינים לנהג מזדמן שיאסוף אותם וייתן להם עבודה - לא משנה איזה סוג של עבודה - לכמה שעות תמורת 20 שקל ויחס משפיל ■ זו שגרת יומם של עשרות עולים חדשים מאתיופיה המתגוררים במרכז הקליטה בצפת, ורק רוצים לפרנס את המשפחה בכבוד ■ הסוכנות היהודית: הנושא מטופל



משא ומתן. העולים מחווכחים מי יעלה לרכב, אתמול



## "פעם לקחו כמה מאיתנו לעבוד רחוק מפה, ואחרי שסיימנו הוא פשוט הוריד אותנו באיזה מקום, ונסע בלי לשלם. היינו צריכים לתפוס טרמפים ולשלם על מונית בשביל לחזור לפה"

בכתבה חמור מאוד.

גם הסוכנות וגם משרד הקליטה חייבים לפעול כדי לתקן את המעוות. העובדה שהעולים החדשים משוכצים במרכזי קליטה באזורים שקשה למצוא בהם עבודה שמה אותם במצב קשה מאוד. סל הקליטה שניתן להם אינו מספיק, והם אינם יכולים לפרנס את משפחתם בכבוד. כשהם כן עוברים, הם נופלים קורבן לאנשים שמנצלים לרעה את העובדה שמדובר בעולים, ועל הגורמים העוסקים בקליטת עלייה מוטלת החובה לעמוד על המשמר ולהגן על זכויות העולים."

מהסוכנות היהודית, המפעילה את מרכזי הקליטה, נמסר כי נושא התעסוקה של העולים מאתיופיה מטופל באופן רציף על ידי הסוכנות היהודית, ונעשים מאמצים למנוע את עבודת העולים שלא במסגרות מוסדרות.

לאחרונה נוצרו קשרים עם מעסיקים ומקומות עבודה המעוניינים לקלוט את העולים לעבודה, בין היתר במטרה למנוע את הישנות התופעה המוזכרת בכתבה. מעבר לכך, בסוכנות מציינים כי כמו בכל אוכלוסייה, גם בקרב העולים מאתיופיה יש כאן לו שלמרות האפשרות להירשם לשירות התעסוקה ולמצוא עבודה מסודרת, מעדיפים לעבוד בעבודות זמניות מטעמים שונים.

תשמע, המדינה הביאה אותם לארץ? אז תראגו להם לעבודה."

סמוך למרכז הקליטה בקיבוץ איילת השחר, מרחק 20 דקות נסיעה מצפת, התמונה דומה. על הספסל מחוץ למרכז הקליטה יושבים מספר עולים מאתיופיה, וממתינים בשמש הקופחת שמישהו ייקח אותם לעבודה.

אחד מהם רווקא עובר באחד המפעלים בקיבוצים הסמוכים, אבל היום הוא מחפש עבודה כמו חבריו. "כל האנשים מהמפעל נסעו לחופש באילת, ולי אמרו שאני לא צריך לנסוע, אז חזרתי לפה", הוא מסביר.

ההמתנה נמשכת שעות ארוכות, עד השעה שתיים עשרה בצהריים. אז מכינים העולים שלא זכו לצאת לעבודה, שהיום זה כבר לא יקרה, והם עושים את דרכם חזרה למרכז הקליטה. "אין מה לעשות, לפעמים יש עבודה, לפעמים לא", אומר אחד מהם. אבל גם הכישלון לא מרתיע אותם. "כיום ראשון נמשיך לנסות", הם מסכמים.

### "הנושא בטיפול"

ע"ד איציק רסה, מנכ"ל עמותת "טבקה, משפט וצדק לעולי אתיופיה", מסר בתגובה: "המצב המתואר

הקליטה, לאחר שהזיעו בעבודות בנייה תמורת 20 שקלים לשעה.

בינתיים חבריהם, שהתעייפו מההמתנה המייגעת, ניגשו לאזור המוצל, למרגלות מתחם משטרת צפת ובית משפט השלום בעיר.

"אנחנו עובדים בכל רבר: ניקיון, בניין, מה שיש", מספר יוסף, עולה מאתיופיה השוהה במרכז הקליטה כבר קרוב לשנתיים. את לימוד השפה באולפן הוא כבר סיים מזמן, וכעת הוא ממתין ליום בו יעזוב את מרכז הקליטה ויעבור לדירה משלו, אותה הוא ירכוש בסיוע המדינה.

"הרבה מהעולים פה לומדים ויש לנו תעסוקה במרכז, אבל אלה שסיימו ללמוד או שיש להם כמה שעות חופשיות יוצאים לעבוד, כי מה שאנחנו מקבלים לים מהביטוח הלאומי לא מספיק בשביל לשלם את כל ההוצאות למשפחות שלנו", מספר יוסף. לרבריו, רבים מהעולים רשומים בלשכת התעסוקה, אולם היצע העבודה בצפת ובאזור אינו גדול, ולכן רבים מהם נאלצים לחפש עיסוקים נוספים. "עוזרים לנו פה מאוד", הוא אומר, "גם בשיעורים וגם להכיר את התרבות והכל, הבעיה היא שאין עבודה, ואם אין לך מקצוע אתה בבעיה".

### לא מתלוננים

במקרים רבים נתקלים העולים במעסיקים המנצלים אותם לרעה. היו מקרים בהם בסיום העבודה הם סירבו לשלם.

"פעם לקחו כמה מאיתנו לעבוד רחוק מפה, ואחרי שסיימנו הוא פשוט הוריד אותנו באיזה מקום, ונסע בלי לשלם. היינו צריכים לתפוס טרמפים ולשלם כסף על מונית בשביל לחזור לפה, למרכז הקליטה, אבל זה לא נורא, העיקר שחזרנו הביתה. אנחנו אולי הפסדנו כסף ויום עבודה, אבל הוא הפסיד הרבה יותר", מספר אחד העולים בחיוף ומפנה את מבטו לשמים.

על המקרה הזה, כמו על רבים אחרים, יוסף וחבריו לא התלוננו במשטרה - והניצול נמשך. "גם ככה במשטרה בקושי יבינו אותנו כי קשה לנו עם השפה, אז אמרנו שאין לנו מה להתלונן כי זה יהיה יותר בלגן", הם מסבירים.

### "בושה למדינה"

אורי גץ, תושב אחד היישובים הסמוכים לצפת, נתקל בתופעה בכל פעם שהוא עובר סמוך למקום: "הרבר הזה הוא שוק עבדים לכל דבר. מי שראה את זה במחסום ארזי יכול לחשוב שהוא חזר לעזה. המדינה חייבת לייצר לאנשים האלו מסגרות תעסוקה, יש הרבה מאוד דרכים לפתור את המצב הקשה הזה. הרי גם בשנות הארבעים והחמישים, כשבאו מאות אלפי עולים, נמצאה הדרך לשלב אותם בחברה ובי עבודה. היו עבודות יזומות, היה רצון לשלב אותם כמו שצריך.

"גם החקלאים שהיום משגשגים לא ירעו בהתחלה מה זה חקלאות, אבל לימדו אותם, הקימו מושבים במיוחד בשבילם".

מרחק 20 מטרים משם, בעלת המזנון המיתולוגי של בית המשפט בצפת, תקווה נגר, מסתכלת על העולים ומזועזעת: "זה בושה וחרפה למדינה שזה קורה. הם צריכים לעמוד כמו פועלים מעזה או עובדים זרים, ולחכות שמישהו יעשה להם טובה"

### יובל ארן

מרכז העיר צפת, שבע בבוקר. בזה אחר זה יוצאים עשרות עולים אתיופים ממרכז הקליטה הממוקם באחד מרחובותיה הראשיים של העיר, ומתייצבים מעבר לכביש. בשמש הקופחת, לעתים במי שך שעות ארוכות, הם עומדים וממתינים. ואז מגיעה מכונית, נהוגה על ידי תושב העיר שזקוק לכוח עבודה זול לכמה שעות. הם מונקים לעברה, לפעמים קצת רבים ביניהם, עד שאחד מהם נבחר לעלות למושב האחורי של הרכב. כאשר הם יחזרו למקום המפגש בעבור שעה או שעתיים, יהיו בכיסם שקלים בודדים.

אלה אותם המראות שהורגלנו אליהם - הפועלים הפלסטינים ליר מחסום ארזי והמסתננים מסוראן ומאיתריאה בדרום תל אביב - אבל הפעם מדובר בעולים חדשים. אלה שהמדינה אמורה לראוג להם, לתמוך בהם, לסייע להם בתהליך הקליטה.

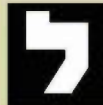
### משטרה בצד

אתמול, כאשר כתב וצלם מעריב יצאו לאחד מרחובותיה הראשיים של צפת, עבר על העולים עוד יום שגרת. אחרי שעה ארוכה של המתנה בשמש עצרו במקום שתי מכוניות ואספו לתוכן שלושה מהעולים. שלוש שעות לאחר מכן הם יחזרו למרכז

24440487-3	08/10/2010	מעריב - כותרת	עמוד 2	33	8.68x26.37
עמותת טבקה טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה - 28440					

**רותי סיני**

# הפרעות בקליטה



פני שנים אחרות, באחד מימי העיון הרבים שמתקיימים בארץ בנושא קליטתם של יהודים יוצאי אתיופיה, העיר פרופ' אלי לשם מבית הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטה העברית: "כמעט בכל משפחה אתיופית צריך שוטר לכוון את התנועה של המתנדבים ואנשי המקצוע שנכנסים ויוצאים".

הרכבים נכונים לא רק לגבי מתנדבים, עובדים סוציאליים, פסיכולוגים, יועצים חינוכיים וכדומה. המדינה השקיעה מיליארדי שקלים בקליטתם של יהודי אתיופיה, כספים שחלקם גויסו מיהדות ארצות הברית, וגיבשה עבורם אינ-סוף תוכניות בתחום החינוך, הרווחה, הבריאות והתעסוקה. רבות מהתוכניות לא צלחו או עברו תיקונים ושינויים או נזנחו לטובת אחרות. העושים כמלאכה השתדלו ללמוד מטעויות – גם מאלה שנעשו בניסיון לשלב את עולי שנות החמישים והשישים ואת עולי אתיופיה משנות השמונים והתשעים. ישנם סיפורי הצלחה – מאות מבני הקהילה שרכשו תארים אקדמיים, למשל, אבל בסופו של דבר קצב הקליטה והשילוב של העולים אטי, אטי מאוד. נתוני התעסוקה משקפים זאת היטב. האבטלה בקרב העדה כפולה ואף יותר מכך מזו של האוכלוסייה היהודית הכללית. כ-40 אחוז אינם עובדים וגם אינם מחפשים עבודה. רמת השכלתם של רבים בעדה נמוכה – לכ-40 אחוז אין כל השכלה, רק ל-16 אחוז יש תעודות בגרות ורק לחמישה אחוזים השכלה על-תיכונית.

מכאן שמרבית יוצאי אתיופיה מועסקים בעבודה לא מקצועית, וחלקם בקרב עוברי הקבלן, למשל בתחום הניקיון, גבוה מאוד. השכר הנמוך שבצדן של עבודות אלה רן את מרביתם לחיים בעוני. מרבית העולים זקוקים, לפיכך, להשלמת השכלה ולהכשרה מקצועית כדי למצוא עבודה ולהשתכר כראוי. במהלך שהות של שנתיים במרכזי הקליטה הם אמורים לרכוש שפה ומקצוע, אבל בדרך כלל מלמדים אותם מושגים כלליים, כגון מהי עבודה, מהי משכורת, מה פירוש מוסר עבודה ועמידה בזמנים, כיצד מתנהלים בראיון עבודה. לכן כשהעולים עוזבים את מרכזי הקליטה ועוברים לדירות שאותן קנו בעזרת מענק מהמדינה, רובם נעדרים כל הכשרה מקצועית. כיישובים שבהם ריכוזים גבוהים של בני העדה, מספק משרד הקליטה רכזי תעסוקה כדי לעזור במציאת עבודה או הפניה להכשרה מקצועית. מוצעות להם גם תוכניות של השלמת השכלה והכשרה על ידי הג'וינט, הסוכנות וגורמים נוספים.

אבל מתברר שלמרות הכוונות הטובות וריבוי הגופים שמטפלים בתעסוקת עולים, בעיה בסיסית אחת לא אותרה, עד לאחרונה: כל המבחנים ותהליכי האבחון והמיון שנועדו לבדוק את יכולתיו של העולה ולכוון אותו בהתאם לא הביאו בחשבון את המנטליות והתרבות של אוכלוסייה זו. כאמור, רק באחרונה זוהתה הבעיה והחלו להנהיג שינויים במבחני מיון בצה"ל, בשירות המדינה ועוד.

הראייה המקובעת בתחום האבחון והמיון נכונה גם בתחומים אחרים. אמנם נעשים ניסיונות לנצל את כישוריהם המסורתיים של העולים, למשל בתחום מלאכת היד, כדי להפיק מהם פרנסה, אבל החשיבה עדיין סטריאוטיפית. למה, למשל, לא להכשיר עולים מאתיופיה לעבוד בחקלאות – במקום עובדים מתאילנד? הרי באתיופיה עסקו רבים מהם בחקלאות והעבודה קרובה ללבם.

**"בעיה בסיסית אחת לא אותרה  
עד לאחרונה: כל מבחני האבחון  
והמיון לא הביאו בחשבון את  
המנטליות של אוכלוסייה זו"**